

ki je bil naravnost razžaljiv za carja samega. Ne samo, da se je ves angleški dvor vedel jako hladno nasproti Velikemu knezu, celo k njega vsprejemu so poslali nekega nižjega dvorjana. To neolikano in sovražno obnašanje je bilo povod, da je prestolonaslednik prvi odpotoval iz Londona. Ta dogodek pa je carja silno razburil in je sklenil, pokazati oholim kramarjem, kako jih zaničuje. Zgodilo se je sledeče: Vkljub temu, da je bilo tudi na ruskem dvoru dvorno žalovanje po kraljici Viktoriji, se je car Nikolaj s carico in vsem dvorom udeležil nekega javnega plesa, kar se še dosedaj nikdar ni zgodilo v Rusiji. Ta dogodek je prišel tudi do znanja v Londonu, in sedaj so Angleži hiteli, da popravijo napako. Obrnili so se do nemškega cesarja za posredovanje, in ta je poslal starega generala Werderja sredi zime v Petrograd, da potolaži carja. Pričakovalo se je, da Werder izvrši to misijo, ker je osebno priljubljen v Petrogradu. Toda zmotili so se. Car je Werderja ljubeznjivo sprejel, ga povabil seboj na lov, a o politiki ni hotel slišati nobene besede in je vsako posredovanje naravnost odklonil. Toda kmalu za tem je sledila tudi nova rusko-kitajska pogodba kot odgovor na angleško predrznost.

Vojna v južni Afriki. — Z nekako bolešno nestrpnostjo nadaljujejo Angleži vojno v južni Afriki. Ker se jim je izjalovil prevzetni poskus z mirovnimi pogajanjmi z Buri, siljeni so, nadaljevati vojno, četudi bi najraje, da bi smeli oditi iz južne Afrike, ker se kaže potreba na Kitajskem čedalje nujnejša. Zdaj pribajajo v svet iz drugih nego angleških virov poročila, da je bila popolnoma zlagana vest angleških listov, da se je Botha prišel pogajati za mir k Kischenerju, marveč da je resnično, da se je Kitchener obrnil do Bothe z željo za mir. Pogoji od strani Angležev pa so bili taki, da jih je Botha naravnost odklonil. Angleži se nahajajo že v toliki stiski, da je vsak hip pričakovati kapitulacije Kitchenerjeve pred Botho, in njih krik po časopisju meri le na to, da bi se javnost do zadnjega varala o resničnem položaju v Afriki, ter da bi prekričali Angleži s tem svoj lastni strah, ki jih obdaja. Poročila govore, da so Buri vzeli Angležem že mnogo važnih postojank, ter da se morajo poslednji umikati bolj in bolj z z dosedanjega pridobljenega ozemlja. V zadnjem času so se vršili na 33 krajih h kratu boji in to na prostoru, ki je večji od naše države in skoro na vseh teh točkah so bili Buri zmagovalci. V bližini Pretorije se je vršil 20. m. m. hud boj, v katerem so bili Angleži popolnoma poraženi. V Natalu so Buri zaplenili zopet jeden angleški tovorni vlak z živili, obleko, orožjem in strelivom.

Obrtnija.

Zavarovanje zoper nezgode.

I.

Ni ga razsodnega človeka, kateri bi ne priznaval, da je zavarovanje delavcev zoper nezgode absolutno potreba. Na tem stališču stale so tudi „Novice“ in se vedno krepko in odločno zavzemale za to zavarovanje.

Tudi pisatelj teh vrstic je odločen pristaš zavarovanja delavcev zoper nezgode in se v bistvu popolnoma strinja s tozadevnim veljavnim zakonom oziroma z njegovimi principi, ali s stališča obrtnika-podjetnika se mora priznati, da je ta zakon nujno potreben korenite reforme, ker ni zasnovan na podlagi pravičnosti ter je postal za obrtnike-podjetnike prava kalamiteta.

Šest let že bombardirajo industrijalne in obrtne združitve vlado, državni zbor in poslance, naj se lotijo

reformo zakona o zavarovanju zoper nezgode, a vsa ta prizadevanja niso imela doslej uspeha.

Že l. 1895. je dolenjeavstrijsko obrtno društvo v obširni spomenici formuliralo tiste zahteve, s katerih izpolnitvijo bi nastale pri zavarovalnicah zoper nezgode vsaj normalne razmere in leto pozneje se je zopet začela jednaka akcija ter dozorela tako daleč, da se je na shodu obrtnikov in industrijalcev l. 1896. sprejela 15 točk obsežajoča resolucija, v kateri so bile formulirane želje obrtnikov in industrijalcev glede reforme tega zavarovanja.

Tudi to ni imelo zaželenega uspeha. Vsled tega se je „Zveza avstrijskih industrijalcev“ novič poprijela cele zadeve in meseca marcija l. 1898. predložila vladi obširno spomenico glede reforme tega zakona, in tedaj so se obrtniška društva neprestano oglašala — a vse skupaj ni doslej ničesar pomagalo, da vladi se ni zdelo vredno, da bi sploh preiskala oznanjenje jej pritožbe, čeprav sta dva trgovinska ministra Bärnreither in baron Dipauli marsikaj obljubila, se ni ničesar zgodilo, da bi se bili kmetijski delavci izločili iz zavarovalnic za obrtniške delavce, in da bi se bile za kmetijske delavce ustanovile posebne zavarovalnice, čeprav je iz računskih zaključkov zavarovalnic jasno in neovržno dokazano, da morajo obrtniki velikanske svote plačati za kmetijske delavce, da so obrtniki morali že več stotisoč goldinarjev šteti za kmetovalce.

V cislitvanski državni polovici imamo 89.100 obrtovanj 31,333.000 delavcev, ki so pri zavarovalnici zoper, kmetijskih podjetij pa je 147.193 z 523.514 delavci. To število postane pravilno šele s tem, da se kmetijski delavci računijo ne kot osebe, ampak če se računa, koliko delavcev predstavljajo ti kmetijski delavci, ako bi delal vsak 300 dni na leto. V tem slučaju se pokaže, da 523.514 kmetijskih delavcev reprezentuje samo 27.481 delavcev, ki delajo na leto po 300 dni.

V Nemčiji je zavarovanih obrtovanj 456.000, torej jih je nekako petkrat toliko, kakor pri nas. Temu primerno je tudi število delavcev zavarovanih je namreč 6,316.000 delavcev. Izmej kmetijskih podjetij pa je v Nemčiji zavarovanih 4,654.000 z 11,189.000 delavci.

Že te številke kažejo, da je naš zakon o zavarovanju zoper nezgode pomanjkljiv, in da se vsled tega kmetijska podjetja odtegujejo prispevkom za zavarovalnico na škodo obrtnikom.

Dokazano je že davno in neovržno, da je komaj 35 % vseh nezgod posledica specijelno obrtniškega dela, dočim se ostalih 65 % nezgod take nature, kakor se primerijo pri vsakem delu. Z ozirom na to pa se lahko reče: Ako ima vlada pogum, da se loti globokosezajočih socialnopolitičnih naprav, naj ima tudi pogum, ustvariti kaj dobrega in kaj pravičnega. Kaka pravičnost je pa to, da delavec, ki morda vse svoje življenje dela v industrijalnih podjetjih izgubi vse pridobljene pravice, če gre na pr. za nekaj mesecev h kakemu malemu obrtniku v delo.

Tudi v tem se ni še nič slišalo, da bi hotela vlada ugoditi premnogokrat izrečeni želji, da naj se mora dovoljevati ustanovitev zavarovalskih zadrug za posamična podjetja ali za posamične stroke. Zdaj se temu skoro vedno nasprotuje, samo da bi se ne predrl od vlade toli favorizirani teritorialni sistem. In vendar priča jedina strokovna organizacija te vrste, ki obstoji v državi, da se dosežejo s to obliko organizacije dokaj ugodnejši uspehi, kakor z organizacijo potom teritorialnega sistema. Iz zadnje statistike o nezgodah in o poslovanju zavarovalnic izhaja, da znaša renta pri železničarski strokovni organizaciji povprek 202 gld. 22 kr. renta pri zavarovalnicah teritorialnega sistema pa povprek 76 gld. 53 kr. Pri železniški strokovni organizaciji je znašala l. 1897. premija 2 gld. 5 kr., v tem ko so pri teritorialnih zavarovalnicah morale na pr. tovarne za izdelovanje strojev plačevati po 3 gld. 5 kr.

Kmetijstvo.

O sadjarstvu.

V nekaterih krajih naše dežele napreduje sadjarstvo tako, da je kar veselje gledati take vasi. Žalost pa obhaja človeka videčega kraja, kateri nimajo skoro nobenega sadnega drevja. Pač imamo po deželi več kmetijskih podružnic, katere se trudijo s hvalevredno požrtovalnostjo za povzdigo sadjarstva. Imamo tudi nekaj teoretično in praktično izobraženih sadjarjev različnega stanu, kateri mnogo delujejo za prosep gospodarstva na tem polju, toda kaj nam vse to pomaga, ko pa nedostaje, in to povdarjam, masi naroda večje izobrazbe in pred vsem pouka. Na lastne oči sem videl, kako je nek posestnik sadil drevesca, katera je dobil iz kmetijske podružnice. Z lopato je privzdignil rušo, potisnil drevesce s koreninam v luknjo ter z nogo zopet zamašil rušo. Ako je tu pa tam kaka koreninica ven gledala, zato se je malo zmenil. In tega ni delal iz nemarnosti ampak vsled nevednosti. In zdaj naj drevo raste in uspeva.

Žalibog, da se s cepljenjem ne godi nič bolje. Skoro v vsaki vasi se nahaja očanec, kateri si v nemalo čast šteje, da ima pri cepljenju „srečno roko“. In kako požlahtnjuje? Divjak prekolje 10 cm ali še več globoko, vtakne v precep cepiča in na vse to povije in poveže ilovico. Ako je cepič eno ali dvoleten ali pa celo kaka vejica, to mu je vsejedno. Da je težavno in zamudno delo, ilovico tako poviti, da ne dohaja zrak, bo vsakemu umevno. O kakem drugem cepljenju nima niti pojma. Da se izmed 100 dreves komaj 50 prime, in še te imajo največkrat kal boleznj v sebi, je čisto naravno. To ni nič pretiranega, vse je žalostna istina in prepričan sem, da sta dve tretjini krajev na Kranjskem, v katerih se ne godi nič bolje. Kakor mora obhajati razumnega čebelarja groza, ko vidi po vaseh na pol razpadle čebelnjake, ki so pravi pomniki te porušene gospodarske stroke, ravno

tako da obide žalost, ko se ozira po sadnem drevju. Mlado na pol dorastlo drevje, a že hira in se suši. Zdravega mladega zaroda je bore malo. Le sem in tje zapazimo kako lepo zrasteno sadno drevo, katero stoji kakor steber sredi razvalin.

Posestnikov, kateri imajo lepo in očiščeno sadno drevje, je malo. In še ta napredek je pripisovati največkrat posebnemu trudu kacega župnika ali učitelja, kateri mu je na lici mesta kazal, kako mora saditi, oplemenjevati, izgojevati, zatirati škodljivi mrčes itd.

Ker že govorim o duhovnu in učitelju, še par besed o teh dveh stanovih. Bili so časi, ko so duhovniki veliko, lahko se reče, največ storili za prosep dobičkonosnega sadjarstva. Saj ima pa tudi vsak župnik več ali manj sveta, na katerem lahko napravi lep, vzgleden sadovnjak. Žalibog, da župniki sadjarji vedno bolj izgenevajo, a mladi duhovniški naraščaj ima prav malo ali pa nič razuma za to prelepo gospodarsko panogo. Postal mu bo popolnoma neznan, koliko lepega, mičnega in koristnega ima v sebi ta srce in duha blažeča kmetijska stroka.

In učitelji? V čast temu stanu lahko rečemo, da imamo na Kranjskem mnogo učiteljev, kateri so teoretično in praktično izvežbani v sadjarstvu in razvijajo v tej stroki živahno delavnost. Le žal, da je malo takih, kateri bi imeli zraven drevesnice tudi sadovnjak. Mnogo šol pa še drevesnic nima.

Prepričan sem, da bi imel pouk v sadjarstvu neprimerno večji uspeh, ako bi se končal z oskrbovanjem materinega drevja, z obiranjem, spravlanjem in uporabo sadja.

Tudi pri učiteljstvu zapazimo žalostno dejstvo, da je učiteljev sadjarjev vedno manj. Starejši se umikajo, a na njihovo mesto nima kdo stopiti. Kako ti? Učiteljišče ne more učitelju toliko dati, da bi bil praktično in teoretično trdno podkovan, ker množina drugih predmetov tega ne pripušča. V življenju pa, ako nima posebne sreče in veselja do sadjarstva, še tisto pozabi, kar se je naučil. Popolnoma nemogoče mu je popolniti svoje znanje, ker je vlada ustavila kmetijske tečaje, o počitnicah, kateri so bili vsaj za učitelje sadjarje neprecenljive vrednosti.

Nepobitna resnica je, da so se merodajni faktorji že večkrat in z uspehom zavzeli za materijalni blagor naše dežele. Poglejmo le vinstvo, koliko je v zadnjih letih napredovalo. Vlada je nastavila posebnega tehničnega izvedenca, kakor tudi potovalnega učitelja, izvrstnega vinščaka, katerega pošilja v vinorodne kraje, da ljudstvo na lici mesta pouči, kako mora delati, ako hoče iz vinogradov večje dohodke dobiti. Tako je prav. Sam sem bil priča, kako je ljudstvo z veseljem tega gospoda sprejemalo, sledilo pazljivo njegovim teoretičnim predavanjem in praktičnim poskusom v vinogradih, ter bilo zelo hvaležno vladi za to dobroto. Da bi se le še odstranila nesrečna vinska klavzula ter povišal uvoz laškega vina, potem bi se vinogradnik res oddahnil.